



SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060307

DOM
2021-03-19
Stockholm

Mål nr
M 2269-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-02-03 i mål nr M 1780-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

B N

Motpart

Miljö- och tillståndsnämnden i Ängelholms kommun
262 80 Ängelholm

SAKEN

Utdömmande av vite

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens dom och avslår Miljö- och tillståndsnämndens i Ängelholms kommun ansökan om utdömmande av vite.

Dok.Id 1676065

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B N har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och avslå Miljö- och tillståndsnämndens i Ängelholms kommun ansökan.

Miljö- och tillståndsnämnden i Ängelholms kommun har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

B N har i huvudsak anfört följande:

Han upphörde med sin verksamhet 2015 och överlät fastigheten i oktober 2017 till **A N**, som enligt avtal ska ta hand om all gödsel. Produktionsplatsnummer anger var djuren befinner sig. Vem som äger djuren framgår av organisationsnumret. Av ingivna fakturor och avräkningar från 2014–2017 framgår att ägaren har varit **A N**.

Nämnden har anfört i huvudsak samma som i mark- och miljödomstolen med följande tillägg:

Den 14 december 2017 togs beslut om föreläggande vid vite att åtgärda gödselhanteringen på fastigheten **X**. Nämnden anser att **B N** är ansvarig verksamhetsutövare för den punkt som ansökan om utdömande av vite gäller då gödseln producerats och förvarats på fastigheten under den tid då **B N** var fastighets-ägare och verksamhetsutövare. Att **B N** till Skatteverket redan 2015 har upp-gett att hans näringsverksamhet har upphört har ingen relevans.

Dokumentet som **B N** har gett in till Mark- och miljööverdomstolen visar att leverantören av slaktdjur är en annan än dåvarande fastighetsägare/verksamhetsutövare **B N**. Produktionsplatsnumret 080888, som finns angivet på dokumentet, är

kopplade till den plats där verksamhetsutövaren hade sina djur och visar att det är B N som står på detta nummer fram till den 30 september 2017.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Utgångspunkten i ett mål om utdömande av vite är att vitet ska dömas ut om ett föreläggande vunnit laga kraft och adressaten inte fullföljt det han eller hon ålagts enligt föreläggandet. Ett undantag från detta är om adressaten varit förhindrad att följa föreläggandet och hans underlåtenhet därför varit ursäktlig.

Av utredningen i målet framgår att B N inte var lagfaren ägare till fastigheten X vid tiden för nämndens föreläggande och att han inte heller har varit det i tiden därefter. B N har även gett in en överenskommelse av vilken det framgår att den nuvarande fastighetsägaren i oktober 2017 åtog sig att omhänderta all gödsel på fastigheten. Utredningen talar vidare för att det är A N som drivit lantbruksföretaget sedan han övertog fastigheten. Nämnden har inte lagt fram någon utredning som vederlägger det som B N fört fram. Sammantaget får det genom den utredning som presenterats anses visat att B N inte haft rådighet över fastigheten och att han inte heller i övrigt haft möjlighet att följa föreläggandet. Han har därför giltig ursäkt för sin underlåtenhet att efterkomma föreläggandet. Mot denna bakgrund ska mark- och miljödomstolens dom upphävas och ansökan om utdömande av vite avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2021-04-09

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand (skiljaktig), Mikael Hagelroth, referent, och Petra Bergman (skiljaktig) samt tf. hovrättsassessorn Mathias Gunnervald. Föredragande har varit Harry Hodzic.

Skiljaktig mening, se nästa sida.

SKILJAKTIG MENING

Hovrättsråden Karin Wistrand och Petra Bergman är skiljaktiga och anför följande.

B N överklagade inte nämndens beslut om föreläggande och föreläggandet har alltså fått laga kraft. I mål om utdömmande av vite har domstolen emellertid även i fråga om lagakraftvunna vitesförelägganden att kontrollera att föreläggandet är lag-ligen grundat. I det kravet ligger bland annat att beslutsmyndigheten ska ha haft uttryckligt författningsstöd för sin åtgärd och att vite inte får föreläggas om adressaten kan antas sakna faktisk eller rättslig möjlighet att följa föreläggandet (se 2 § andra stycket lagen [1985:206] om viten). Det ska emellertid inte ske någon omprövning av de lämplighetsöverväganden som gjorts av beslutsmyndigheten. En värdering av de faktiska omständigheterna och en samlad bedömning av den faktiska situationen vid tiden för föreläggandet ligger alltså utanför domstolens prövning i ett mål om utdömmande av vite. (Se Lavin, Viteslagstiftningen, Norstedts Juridik, JUNO Version: 3B, kommentaren till 6 § under rubriken Kontroll av vitesföreläggandet.)

Vitesföreläggandet har här beslutats med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken. Varken den bestämmelsen eller övriga bestämmelser i miljöbalken som kan aktualiseras i ett fall som detta begränsar valet av adressat till att gälla enbart fastighetsägare. Som nämnden har anfört är det alltså möjligt att adressera föreläggandet till den som bedriver eller har bedrivit den verksamhet som föreläggandet avser. Den omständigheten att verksamhetsutövaren överlåter markområdet där verksamheten bedrivits kan inte omedelbart leda till slutsatsen att föreläggandet har riktats till fel adressat. Det kan nämligen många gånger vara så att tillsynsmyndigheten kan ha att välja mellan olika möjliga adressater och valet dem emellan blir då en lämplighetsfråga. (Se Lavin, kommentaren till 2 § andra stycket.)

Nämnden har i detta fall förelagt B N att dels förvara gödsel och gödsel-vatten så att det förhindras att nå omgivningen (punkten 1 i föreläggandet), dels dokumentera omhändertagandet på visst sätt (punkten 3 i föreläggandet). Nämnden synes visserligen inte ha uppmärksammat att B N, någon tid före beslutet,

hade överlåtit fastigheten till sin son genom gåva. Att B N överlåtit fastigheten har dock inte hindrat att föreläggandet riktats mot honom i egenskap av verksamhetsutövare. De fakturor och avräkningsnotor som B N har givit in i detta mål ger inte något sådant konkret och tydligt stöd som måste krävas för att nu ompröva nämndens bedömning att B N varit ansvarig i den egenskapen (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 4 april 2019 i mål nr P 2452-18). Inte heller den omständigheten att B N inte längre ägde fastigheten eller vad han i övrigt har anfört föranleder slutsatsen att han varit förhindrad att följa föreläggandet. Det finns därmed inte skäl att ifrågasätta att föreläggandet är lagligen grundat.

B N har genom ett antal domar förpliktats att betala vite för att inte ha iakttagit punkten 1 i föreläggandet under tiden maj till juni 2018. Efter att nämnden vid en inspektion den 10 oktober 2018 konstaterat att gödseln tagits bort från gödselplattan och föreläggandet enligt punkten 1 därigenom åtföljts har det, som nämnden anfört, också ankommit på B N att åtfölja punkten 3 i föreläggandet genom att inkomma med dokumentation om hur gödseln tagits om hand. Någon sådan dokumentation har inte inkommit och det är alltså klarlagt att B N inte har följt punkten 3 i föreläggandet.

De objektiva förutsättningarna för att bifalla nämndens ansökan är därmed uppfyllda.

Ett vite ska trots detta inte dömas ut om adressaten haft giltig ursäkt för att inte följa föreläggandet. Det ankommer på adressaten att klargöra de omständigheter som utgör giltig ursäkt. (Se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 13 december 2018 i mål nr P 9835-17 och Lavin, kommentaren till 6 § under rubriken Prövningens innebörd.) B N har inte konkretiserat på vilket sätt han skulle ha varit förhindrad att följa föreläggandet. Han har enbart hänfört sig till förhållanden som ligger i tiden före det att föreläggandet beslutades. Att han inte längre äger fastigheten och gett någon annan i uppdrag att ta hand om gödseln innebär inte att han har varit förhindrad att lämna uppgift om hur gödseln har tagits omhand. Det har alltså inte kommit fram några sådana omständigheter som har utgjort giltig ursäkt för B N att inte följa föreläggandet.

Mot denna bakgrund och då ändamålet med vitet inte har förlorat sin betydelse, det inte framkommit något som ger anledning att ifrågasätta det förelagda vitets storlek eller att jämka detsamma anser vi att överklagandet ska avslås och mark- och miljödomstolens dom fastställas.



VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-02-03
meddelad i
Växjö

Mål nr M 1780-19

PARTER

Sökande

Ängelholms kommun, Miljö- och tillståndsnämnden
262 80 Ängelholm

Motpart

B N

SAKEN

Utdömande av vite

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen förpliktar B N att till staten betala 10 000 kronor i vite.

BAKGRUND

Myndighetsnämnden i Ängelholms kommun (nämnden) beslutade den 14 december 2017 (MYN § 114) att förelägga B N, att vidta bl.a. följande åtgärder avseende gödselhanteringen på fastigheten X i Ängelholms kommun.

1. Senast 3 månader efter delgivning av detta beslut ska gödsel på fastigheten X förvaras så att gödsel och gödselvatten förhindras att nå omgivningen.
2. Om gödsel och gödselvatten som flyttats från fastigheten X förvaras på annan fastighet, i de fall där B N ansvarar för lagringen, ska gödseln där förvaras så att gödsel och gödselvatten förhindras att nå omgivningen.
3. Senast 4 månader efter delgivning av detta beslut komma in med handlingar som styrker hur gödsel och gödselvatten tagits omhand från fastigheten. Om gödsel och gödselvatten spridits på åkermark ska detta dokumenteras genom uppgift om fastighetsbeteckning, fastighetsägare och spridningsmängd per hektar. Om gödsel och gödselvatten förts bort från fastigheten till annan mottagare för lagring eller hantering på annan plats krävs en kopia av journalföring enligt SJVFS 2004:62 14 § samt ett intyg från mottagaren.

Ovanstående punkter 1 och 3 är förenade med ett löpande vite om 10 000 kronor/vecka och punkt så länge som punkten inte uppfylls. Punkt 2 är förenat med ett vite om 50 000 kronor.

Beslutet ska gälla omedelbart även om det överklagas.

YRKANDEN M.M.

Nämnden har yrkat att B N ska förpliktas att betala vite om 10 000 kronor för överträdelse av föreläggandets punkt 3. Till stöd för yrkandet har nämnden anfört bl.a. följande.

Vid återkommande inspektioner gjorda under år 2014 – 2018 har brister upptäckts i gödselhanteringen i aktuell verksamhet. Gödselplattan klarar inte att hantera den mängd gödsel som förvaras där och gödseln och gödselvatten rinner ut till närliggande mark. Fastighetsägaren blev förelagd och därefter förelagd vid vite att åtgärda bristerna. Punkt 1 i föreläggandet har åtgärdats. Punkt 3 ha löpt ut och ansökan om utdömmande av vite skickas in. Ansökan avser perioden 3 april till 9 april 2019.

B N har bestritt yrkandet. Till stöd för bestridandet har han anfört att han bedrev verksamhet på fastigheten till och med 2012. Sedan 2014 är det **A N** som bedriver verksamhet på fastigheten. Han har ingivit handlingar till styrkande av att han upphört med näringsverksamheten på fastigheten.

Nämnden har i yttrande anfört bl.a. följande.

Nämnden skickade den 11 mars 2019 en påminnelse till **B N** att inkomma med handlingar som styrker hur gödsel och gödselvatten tagits omhand från fastigheten. Nämnden anser att **B N** är ansvarig verksamhetsutövare för den punkt som ansökan om utdömmande av vite gäller. Gödseln har producerats och förvarats på fastigheten under den tid som **B N** var fastighetsägare och verksamhetsutövare och endast det faktum att **B N** inte längre är fastighetsägare utgör inget skäl för att han skulle kunna fransäga sig ansvaret för gödseln. Mark- och miljödomstolen har tidigare dömt ut vite. Länsstyrelsen i Skåne, Veterinär- och djurskyddsenheten har beslutat om djurförbud för **B N** under året 2017. Nämnden anser att detta är ett skäl för att **B N** var ansvarig verksamhetsutövare efter 2015.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen ska i ett mål om utdömmande av vite pröva om det föreläggande som ansökan grundar sig på är lagligen grundat, om föreläggandet har delgivits adressaten, om det har vunnit laga kraft samt om det har överträtts. Vidare ska domstolen bedöma om det funnits faktiska och rättsliga möjligheter att följa föreläggandet samt om sådana särskilda skäl föreligger att endast ett jämkat

vitesbelopp ska dömas ut. I samband med utdömande av vite prövar domstolen inte lämpligheten av ett meddelat föreläggande.

Av handlingarna i målet framgår att B N delgivits föreläggandet den 3 februari 2018. Föreläggandet har vunnit laga kraft. Enligt punkt 3 i föreläggandet ska de angivna handlingarna inges till nämnden senast 4 månader efter det att B N tagit del av föreläggandet.

Mark- och miljödomstolen har den 29 augusti 2018 i fem likalydande domar förpliktat B N att betala vite för överträdelse av punkten 1 i samma föreläggandeför tiden den 3 maj – 7 juni 2018. I dessa domar har domstolen bedömt att B N var att ses som verksamhetsutövare enligt miljöbalken varför föreläggandet att åtgärda bristerna i gödselhantering rätteligen riktats mot honom. Att B N överlätit fastigheten utgjorde enligt domstolen inte skäl att avslå ansökan om utdömande av vite då inte annat framgått än att han fortfarande bedriver verksamheten på fastigheten. Dessa domar vann laga kraft sedan mark- och miljööverdomstolen den 28 november 2018 beslutat att ej lämna B N prövningstillstånd.

Mot bakgrund härav finns enligt mark- och miljödomstolen inte skäl att göra någon annan bedömning vad gälle B Ns ansvar för fullgörandet av de förpliktelser som följer av punkt 3 i föreläggandet än vad som fastslagits att gälla för punkten 1 i samma föreläggande.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att föreläggandet är lagligen grundat. Föreläggandet har vidare delgivits B N och det har vunnit laga kraft. Föreläggandet är tillräckligt preciserat och det har inte framkommit att B N saknat möjlighet att fullgöra vad som ålagts honom i föreläggandet. Enligt nämnden har de i föreläggandet angivna handlingarna, trots påminnelse, inte inkommit till nämnden. Föreläggandet har därmed överträtts gällande tredje punkten.

Ändamålet med vitet har enligt mark- och miljödomstolen inte förlorat sin betydelse och vitesbeloppet får anses skäligt. Skäl för jämkning har inte framkommit. Vite om 10 000 kronor för överträdelse av föreläggandets tredje punkt ska därför dömas ut.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-02)

Överklagande senast den 24 februari 2020.

Bengt Johansson

Viktor Forsell

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bengt Johansson, ordförande, och tekniska rådet Viktor Forsell.